

SÜTŐ LÁSZLÓ

(Eszterházy Károly Főiskola, Testnevelési és Sporttudományi Intézet)

A TÁBOROZÁSOK ÉS A KÖRNYEZETVÉDELMI OKTATÁS KAPCSOLATA AZ ISKOLÁBAN

THE EDUCATION OF CAMPING WITH PROTECTING THE ENVIRONMENT AT SCHOOLS

Összefoglaló

Napjainkban igen fontos programmá vált, hogy a tanítványoknak az alap- és középfokú oktatási intézmények rendszeresen táborokat szervezzenek.

Az utóbbi években világszerte megnövekedett a kerékpár- és a vízi turizmus. A természetben való sportolásnál viszont figyelembe kell venni, hogy ne sérüljenek erdős hegyoldalaink, folyóink, környezetünk.

A környezetvédők gyakran írnak környezetrombolásról, melyért a turizmus világméretű növekedését okolják. A sportolás alkalmával valóban vannak környezetre ható károsodások, de ezek kiküszöbölhetők, megakadályozhatók. Ilyen környezetkárosító tényezők pl.:

- Sítereppek zsúfoltsága, melynek következtében nő a környezet szennyezettsége.
- Sípályák vegyi kezelése.
- A pályákon és környékén a hulladék felhalmozódása.

A nyári turizmussal szemben 1950–85 között a téli vendégéjszakák száma 7 millióról 43 millióra emelkedett. A környezetvédők félnek a területek elhasználódásától, mert sokszor a táborhelyek, sípályák építésénél nem figyelnek oda a terepviszonyokra, s mesterséges átalakításokkal károsítják a környezetet.

A környezeti veszélyek egy része megelőzhető, elkerülhető, de ezeket időben fel kell ismernünk. A hallgatók figyelmét fel kell hívni a táborozások alkalmával a környezetvédelem fontosságára is. A sportolni vágyók számára a tiltások, kizárások helyett az oktatás, az ismeretek bővítése legyen a cél. A síoktatók vezetői fogadták el a természetkímélőbb síképzést, s szerepeljen a tananyagban a környezetvédelmi oktatás is.

A táborok kiválóan alkalmasak arra, hogy a gyakorlatban is találkozzunk az elméleti ismeretekkel. Arra kell nevelni a fiatalokat, hogy a sportolás során óvják környezetüket.

Néhány jó tanács a környezetvédelem érdekében:

1. Nem csupán a népszerű, ismert helyeken lehet vízi-, turisztikai-, sítáborokat szervezni.
2. A táborokat lehetőleg tömegközlekedési eszközzel, lerövidített úton közelítsük meg. Ellenkező esetben a légszennyezés növekszik, mely környezetkárosítással jár.
3. Óvjuk a környezetet a szeméttől, hulladéktól, növények sérülésétől.
4. A kijelölt turistautak, sípályák elhagyása többféle környezeti kárral járhat (pl. lavinaveszély).

Kulcsszavak: környezetvédelem, síturizmus, környezetkárosodás, természet, természetvédelmi terület, természeti környezet, Nemzeti Park.

Abstract

It is an important action programme these days for our students to organize camps regularly in elementary and secondary school.

For the last few years cycling and aquatic tourism has increased worldwide. When going in for sports, we have to consider not to damage the environment, mountains, rivers.

Environmentalists often write about environmental destruction and they blame the rising of tourism all over the world. Doing a sport these are always some damages, but they could be prevented. These environment destroying factors are the following:

- The ski grounds are crowded, so the pollution of the environment rises.
- The chemical treatment of ski grounds.
- The accumulation of litter on ski grounds and nearby.

In contrast with summer tourism, the number of guest nights in winter between 1950–85 has increased from 7 to 43 million. The environmentalists fear of using territories, because in many cases when building a camp or a ski ground they don't take care of the features of the ground, and they damage the environment by artificial changes.

Some of the environmental dangers can be prevented if they are realized in time. When camping we have to call the student's attention to the importance of protecting the environment. The objective should be the education and enlargement of knowledge instead of prohibition. The managers of ski trainers accepted the more environment protective ski training. Education of environment protection is in the syllabus as well.

The camps are suitable for meeting theoretical knowledge in practice. They should be educated to protect the environment.

Finally, some advice to protect the environment:

1. Ski, water, touristic camps should be organized not just in well-known places.
2. Camps should possibly be approached in the nearest way by public transport, otherwise the pollution increases, and parking places will appear causing environment damages.
3. Protect the environment from litter, waste, damaging plants.
4. Leaving ski grounds result in different damages like the danger of avalanches.

Keywords: environment protection, ski tourism, environmental damage, nature, nature reserve, natural environment, National Park.

Az élet törvényszerűségei, az objektív valóság szolgál témám aktualitásául. A mai fejlesztési elképzelések adják meg a holnap számára a javasolt cselekvési programot. Az értékes gondolatok, melyben érték az egészséges életmód azért, hogy tanítványaink életüket harmonikusan élhessék le mind érzelmileg, mind értelmileg közvetlen és távolabbi környezetükkel. Egyre nagyobb igény mutatkozik a rendszeres táborok szervezésére az alap- és középfokú intézményekben is. A turizmus bővülésével számolni kell technikailag az elkövetkezendő időkben (vízi-, téli-, kerékpár túrák stb.)!

A túlterhelt városlakó számára az aktív kikapcsolódás mellett pihentetően hat a természetben való túrázás lehetősége. Az utóbbi években világszerte – de különösen az iparilag fejlett országokban – megnövekedett a kerékpár- és a vízi turizmus. Ennek magyarázata, hogy az eredményességet követelő versenysportok mellett az aktív, hasznos időtöltést, a természet és a környezet jótékony hatását újra felismerték. A természetben való sportolásnál viszont figyelemmel kell lenni arra, hogy ne sérüljön környezetünk, erdős hegyoldalaink, folyóink és közvetlen emberi környezetünk! A környezetvédők tollából egyre nagyobb számban jelennek meg az aggodó hangú cikkek: végeláthatatlan környezetrombolásról számolnak be néhány négyzetkilométerről készített képek és felmérések alapján. A környezet ártalmiért a hegyvidéken főleg a turizmus világméretű növekedését, üzletággá fejlődését okolják.

Ez az állítás túlzott, hiszen évszázadokon át sokoldalúan, jövedelmezően használták az erdőket vadászati, erdészeti és mezőgazdasági célokra is.

Ezen túl komoly károsodást szenvedhet a - különben nyugodt - hegyvidéki táj a természeti jelenségek következtében, pl. hirtelen lezúduló vihar esetén.

Sportolás alkalmával valóban vannak a környezetre ható károsodások, ezt el kell ismerni, de ezek nagyrészt kiküszöbölhetők:

- környezetkárosító pályaépítések;

- síterepek zsúfoltsága, melynek következtében nő a környezet szennyezettsége;
- a jó síterepek, pályák kiépítése és a hegyi utak bővítése;
- sípályák vegyi kezelése;
- a pályákon és környékén a hulladék felhalmozódása.

A nyári turizmus 1950–85 között alig emelkedett, de ugyanebben az időszakban a téli vendégéjszakák száma 7 milliőről 43 millióra nőtt. 1989–90 között ez további 20%-kal emelkedett. A környezetvédelmi szakemberek kételkednek abban, hogy ezt a robbanásszerű változást a frekvenciánál helyeken az infrastruktúra követni tudja. Egy 3000 lakosú településen 18 000 vendégágy van, mely hatással van a környezetre is: nő a vízszükséglet, a csatornahálózat megterhelése pedig kritikus határt érhet el. Fenti okok miatt a környezetvédők félnék a terület elhasználódásától. Másik ok: a táborhelyek kiépítésekor, a sípályák elhelyezésekor nem veszik figyelembe a terepviszonyokat, s mesterséges átalakításokkal, gyalulással, földfeltöltéssel károsítják a környezetet, az eredeti vegetációs takarót.

A sípályák tömörítését, s a hóágyúzás hatását is kifogásolják. Ausztriai példa, hogy 4000 sílift – aminek egy részét nyáron is használják – maximális kihasználtsága esetén 500 millió embert tudna felszállítani a hegyekbe. A hétvégeken és ünnepnapokon azonban a vánszorgó kocsisorok, s zsúfolt parkolók bizonyítják a turizmus egyre nagyobb népszerűségét.

A környezeti veszélyek egy része megelőzhető, elkerülhető, ha ezeket időben felismerjük és megtesszük a kellő lépéseket. A táborozások alkalmával a hallgatók figyelmét fel kell hívni a környezetvédelem fontosságára. A környezet károsítása a legtöbb esetben a rossz tervezési és szervezési hibára vezethető vissza. Neveléssel, ismeretek bővítésével sokat tehetünk környezetünk védelméért, s nem szabad szembeállítani a téli és nyári táborok alkalmával űzhető sportokat a környezetvédelemmel. Harmóniát kell kialakítani a tábor vezető sportszakemberek és a természetvédelemmel foglalkozó kutatók között.

Mint ahogy egy fa vagy bármely növény nem élhet víz nélkül, úgy az ember sem a természethez való harmonikus viszonya nélkül. Mint testnevelő tanár azon az állásponton vagyok, hogy tanítványainknak adjuk meg a lehetőséget ahhoz, hogy szabadidejüket a különböző táborokban a jó levegőn, a természetben tölthessék el. Meg kell tanítanunk arra a táborozás alkalmával őket, hogy sporttevékenységüket úgy végezzék, hogy azzal környezetüket és a természetet ne károsítsák. Ehhez nevelésre, tudatformálásra, ismeretekre van szükség. Csak az az egyén tudja a személyes korlátokat elfogadni a természet védelme érdekében, aki a természetes élettér törvényszerűségeit ismeri és megérti. A sportolni vágyók számára az általános tiltások, kizárások helyett az oktatás, az ismeretek bővítése, az útbaigazítás legyen a fő cél. Ezt

a célt felismerték a sportági kongresszusokon résztvevő szakemberek és oktatók is, ahová ökológusokat és környezetvédelmi szakembereket is meghívtak. Együttesen kell felvázolni ugyanis a táborok környezetvédelmi problémáit, és konkrét javaslatokat kell adni a gyakorlati megoldásokra.

Jó példa erre, hogy a síoktatók vezetői elfogadták a természetkimélőbb síképzést, s tananyagukba beépítették a környezetvédelmi oktatást is.

A szakértők egyetértenek abban, hogy a vízitúrázás, táborozás, turizmus, téli síturizmus és a technikai sportok bővülésére számítani lehet az elkövetkezendő időkben.

Feladatunk, hogy olyan tábort vezető testnevelő tanárokat képezzünk, akik a helyes technika elsajátítása mellett a környezet kímélésére és annak oktatására is figyelemmel tudnak lenni; s tanítványaiknak ezen ismereteket tovább tudják adni. Szembetűnő eredményt csak lassú szemléletváltással érhetünk el.

Az iskolai oktatás minden tárgyánál a környezetvédelmi alapproblémákkal találják szembe magukat tanulóink (szemét, hulladék, talaj- és tájvédelem). Ilyen ismeretekre már lehet a sportoktatónak is építeni. Érzelmileg és értelmileg is hatni kell rájuk, nem csupán az információ áradatával terhelni őket. A táborok alkalmasak arra, hogy gyakorlatban találkozzanak a tanult elméleti ismeretekkel és a hibák kiküszöbölésére a helyszínen találjanak megoldást. A táborozás fontosságát támasztja alá, hogy szinte korhatár nélkül úzhető rekreációs sportokkal ismerkedhetnek meg a természetben táborozás alkalmával a tanulók. Oktassuk, szervezzük a táborozni vágyó hallgatókat, de még több szakmai ismerettel várjuk fel őket, hogy természetvédelmi ismeretüket tovább tudják adni. Arra kell nevelni, hogy sporttevékenységük során legyenek kímélettel környezetükre. Tegyük ezt azért, hogy évtizedek múlva is a következő nemzedékkel együtt élvezhessék az erdő és a hegyi levegő jótékony, embert kímélő gyógyító hatását.

Végül néhány jó tanács a természetkimélő táborozáshoz, turizmushoz:

1. A zsúfoltság elkerülése végett az iskolák ne egyidőben szervezzék táborait.
2. Nem csupán a felkapott helyeken lehet vízi-, turisztikai-, sítáborokat szervezni.
3. A kijelölt turistautakat, sípályákat vegyük igénybe sportoláskor. A kijelölt utak, pályák elhagyása többféle környezeti kárral járhat: állatok életterének megzavarása, lavinaveszély, növények károsítása stb.
4. Óvjuk a környezetet a szeméttől, hulladéktól, a növények sérülésétől.
5. A táborok megközelítése lehetőleg tömegközlekedési eszközzel és a legrövidebb úton történjen. Más esetben a légszennyezés növekszik, parkolók építésére kerül sor, mely a terület sérülésével jár.

Irodalom

- Skilauf und Umwelt (Christian Baumgartner): Aus und Fortbildung für Skikursbegleiter; Pädagogisches Institut des Bundes in Wien
- Aufstiegshilfen (Ing. Fritz Mares): Aus und Fortbildung für Skikursbegleiter; Pädagogisches Institut des Bundes in Wien
- Wald, Wild, Variantenfahren (Reinhard Dayer): Aus und Fortbildung für Skikursbegleiter; Pädagogisches Institut des Bundes in Wien
- Pistenbau, -anlage und Pistenpräparierung (Dr. Ernst Vitek/Ing. Fritz Mares): Aus und Fortbildung für Skikursbegleiter; Pädagogisches Institut des Bundes in Wien
- Varenstaltungen im allgemeinen; Skirennen im besonderen (Johann Kniezanrek): Aus und Fortbildung für Skikursbegleiter; Pädagogisches Institut des Bundes in Wien